

Obsah

Díl první

Část vstupní

Úvod: Těm, kteří šli před námi
a poděkování všem, kteří pomáhali.

Kraj vchází do dějin

1. Zeměpisné údaje. Vodní toky. Kopce. Půda. Podnebí. Člověk vstupuje do kraje. 16
2. Předvěké stezky a hradiště. Pomezí hvozdu a území pod ním. Keltové, Germáni, Slované. 21
Staré mince a jejich úloha v historii. Archeologie Jaroměřicka.
3. Průběh slovanského osídlení kraje. Indago, čili území pod pomezním hvozdem. Slovanská hradiště a jejich funkce. Kultovní místa. Potíže s jaroměřickým jelenem. 39
4. Moravané na Jaroměřicku. Názvy osad. Nářečí. Hustota sídel. Zaniklé osady. Příchod křesťanství. Hradská správa země. Kláštery a jejich funkce. Uchované nejstarší stavby kraje. Zemská brána Moravy. Kde leželo Hrutovsko? Markrabství. Stopy po dolování. 47
5. Formulářové sbírky. Jaroměřické hrady, po nichž není stopy. 68
6. Hrad Sadek, jeho funkce, název. 72
7. Nejstarší události v kraji do roku 1325. 75

Část II. /do roku 1619/

Úvod o mírách, váhách, měně a právní terminologii 78

1. Osady Jaroměřicka se představují čtenáři. Zaniklé osady kraje. Feudalismus a jeho vliv na vrstvení společnosti. 83

Lidé, život, události, kultura

2. Správa Jaroměřicka do počátku třicetileté války. Městečka, panství, farnosti. Smil z Lichtenburka a jeho usilování o jaroměřický patronát. Hrdelní právo. Kompetence městské správy. Privilegia. Pečeti. Smil a Vojslav. Jaroměřičtí duchovní správci. Poutní kostel v Jaroměřicích. Ostatní farnosti Jaroměřicka. Berně. Pošta. Doprava. 148
3. Vývoj hospodářského života. Od tvrzí k zámkům a panstvím. Život poddaných. Mravy pánů. Řemesla a cechy. Rybníky. Pivo. Pokles hodnoty stálých platů. K hospodaření ve vlastní režii. Zbíhání z gruntů. Mravy poddaných. Počet usedlých v osadách. Jejich

- platy. Roboty. Urbáře. Svobodní dvořáci. Pověry a čáry. Fojti a rychtáři. Péče o sirotky. Sůl. Obchodníci a řemeslníci. Jejich hospodářské postavení. Svobodný šenk vína. Obecní pivovar. Židé. Kšafty. Spory. 172
4. Karlova studánka. Pohroma z roku 1468. Odboj feudálů. Renesanční mravy. Neodvratnost války. Příprava na Jaroměřicku. Účastníci stavovské rebelie z Jaroměřicka. 206
5. Kultura na Jaroměřicku. Školy a jejich vývoj. Nejstarší známí jaroměřičtí učitelé. Literátské bratrstvo. Přestavba tvrze. Jaroměřické veduty. Urbanistická skladba města. Význačné stavby. Místopis. Vodovod. Brány. Lázně. Movité památky. Sadek. 226
- Literatura: Vavřinec Leander Rvačovský a jeho díla. Martin bakalář. Agricola. Zdeněk Brtnický z Valdštejna. Počátky rudolfínské hudby v Louce u Znojma a odraz v Jaroměřicích. Pomístná jména.

Část III. /1619-1651/

1. Původ Questenberků. Gerhart a jeho bratři. Jaroměřičtí a nová vrchnosti. Vznik a organizace jaroměřického dominia. Panství sousední. Jejich držitelé. Odhad Blatnice. 253
2. Co stojí vojna a jediný regiment. Vojenské mravy. Justýnka. Msty na vojácích. Poměry v městečku a na panství v zrcadle odhadů. Rechenberk a Tiefenbach. Šelmovství Štokhornerovo. Bratři Petzové. Radnice. Pobitý purkmistr. Znovu o pivovar. K čemu je číše z jednorožce? Výměna kněží. Pálení knih. Poutě. Požár městečka dne 2.7.1632. Výtržnosti a svévole. Pachtýř Siebenbürger. Obnova vodovodu. Obecní počty. Stávka pastýřů. Další požár. Opravy. Sýpka. Banérovské hordy. Varty. Moratorium. Švédové v kraji. Hořký chlebiček. Nezvyklé dodávky. Mír. Trhy. Konec šnophónů. 268
3. Jaroměřický urbář. Povinnosti poddaných na jaroměřickém panství. Stíhání zběhlých poddaných. Pivovar. Mlýny. Počet usedlých. Poměry na radnici. Výkon spravedlnosti. Obecní správa. Špitál. Vinný šenk. Cechy. Arnošt Rechenberk. Poručník nezletilého dědice. 304
4. Písař básníkem. Jaroměřičtí rektori. Jan Šebestů a jeho pamětní knihy. Hudba v Jaroměřicích. Stavby. 322

Část IV. /1651-1700/

1. Vrchnosti na Jaroměřicku: Cerboniové, jejich nesváry a konce, Rechenberkové na Ratibořicích. Dubští na Výčapech, Horním Újezdě a Boskovštejně, Věžníkové na Lesonicích a Milaticích. Questenberkové na Jaroměřicích. O svobodných dvořácích. 329

2. Vrchnostenská správa. Hejtmani a jejich problémy. Obnova hospodářského života. Útěky poddaných a jejich stíhání. Hospodářské instrukce Jana Antonína Questenberka. Výsledky hospodaření. Hlavní zdroje příjmů. Počátky manufakturní výroby. Poměry na ostatních panstvích Jaroměřicka. Germanizace. Jména. 353
3. Poddaní a život v kraji. Správa veřejná a duchovenská. Lánová vizitace, její revize a lánový rejstřík. Počty osedlých a pusté grunty. Stav v roce 1671. Zprávy o Lesůňkách a Milaticích. Rozvrstvení obyvatelstva. Poddanská správa. Soudnictví. Pečetě. Cechy. Gruntovní knihy. Obecní váha. Mýto. Vinný šenk. Právo hrdelní a katův tarif. Některé případy. Spor o jurisdikci. Obvod působnosti jaroměřického hrdelního soudu. Špitál a zábor jeho majetku. Obecní správa. Trhy. Pozůstalosti. Duchovenská správa. Rekatalizace. Děkanství v Jaroměřicích. Kaple sv. Víta. Servité a klášter. Císař v Jaroměřicích. Poutě. Studánky. Vulgární magie. Komorní balada. Mor v roce 1680. 374

Kultura

1. Kultura: škola a její rektori. Lidová religiozita a s ní spojené zvyky. Začátky jaroměřického hudebního baroka: odchovanci loucké hudební školy na Jaroměřicku, Jakub Kosař, Jan Sartoris, Václav Svoboda a Mikuláš Míča. Literátský kůr a jeho ředitelé. Hudba v servitském klášteře. 401
2. Jaroměřické veduty II a III. Stavby, projektanti a stavitelé. Malíři a sochaři. Umělecké řemeslo. 407
3. Jména a názvy míst na Jaroměřicku. Strážní systém. Kobylí pole, Kobylí Trh. 424
4. Nejstarší kostelní inventář jaroměřického panství. Popis děkanství. 429

Poznámky 433

Přílohy 481

Orientační rejstříky – jmenný a místní 486